Број 29. У Новом Саду, у среду 9. фебруара 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна.
За Црну Гору, Србију и Немачку: на четврт године 9 круна, а за све остале стране земље на четврт год. 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 60 потура сваки пут.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.
У редништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

У ствари осигуравања.

Већ од неколико година једна влада другој оставља у аманет преустројство осигуравајућих друштава у Угарској. Сада читамо, да министар трговине кани у том погледу да сазове ускоро велику анкету, да о подлози, коју је израдио министар правосуђа саслуша разноврсна мишљења.

Израђена подлога базира се на установљењу једног новог засебног звања, које ће носити име: „Државно осигуравајуће звање“. То ново звање било би као неко одељење у мин. трговине, које би правила дотичних осигуравајућих друштава прегледало и одобравало. Речена подлога има ту главну тачку, да така друштва на сигурнијој основи установљена буду, те да тако већа јамства осигураницима даду, и тога ради морало би свако такво осигуравајуће друштво у првом реду имати најмање 1 милијун круна основног капитала, а друштва за међусобно осигуравање при несрећама морала би имати најмање капитала 500.000 круна.

Даље има у тој подлози наређење, како речено државно осигуравајуће звање може по својој увиђавности дозволити и мање основне главнице таким друштвима (?!), даље наређење, како ће се установљавати резервни фондови итд. То осигуравајуће звање има права изашиљања свог повереника на скупштине и према томе у свако време увид у књиге осигуравајућих друштава. Даље, одредба да државно осигуравајуће звање може у евентуалним случајевима осуђивати дотична друштва на доста осетне глобе. Против осуде дозвољена је апелата на управно судиште (Verwaltungs-Gerichtshof.)

Из свега овог видимо, да ће се истина, посредством тог новог осигуравајућег звања водити озбиљнија контрола, али не ћемо добити оно, за чим напреднији народи те же, а то је: **обавезно осигуравање**. Напредније државе раде у том правцу, да потисну приватна шпекулативна друштва те врсте, а држава, да узме у своје руке за свакога обавезно осигуравање: у случају ватре, за усев, за марву, за разне несреће, за осигуравање при немоћи и старости итд., које би једино спасоносно осигуравајуће средство било, да се народ очува од разних непогода и несрећа. Пре кратког времена установљено је обавезно осигуравање радника, у случају немоћи и старости, у једном кантону у Швајцарској, а сада израђује савезно веће у Швајцарској, да се исто осигуравање за сву Швајцарску; не само у том правцу уведе, већ да таква осигуравања, која су народу потребна, на широј основи спроведе.

Кад су толика приватна шпекулативна подузећа у стању да се користе, а како би тек могла држава обавезним осигуравањем и себи и народу да користи. Народ незнатним опорезивањем био би у сваком погледу обезбеђен, те у даним приликама или неприликама не би свој поглед управљао вазда на облаке, ни у старости, немоћи и несрећи упућен био у прошњу и на ситне милостиње. Ако се смера са разним осигуравањем народу, а не појединим спекулативним подузећима користити, требала би та анкета да подигне свој глас за обавезно осигуравање, а никако за преустрајање шпекулативних подузећа.

Но имајући у виду досадање подобне анкете, у којима се понајвише заинтересовани елементи сазивају, којима је њихово „ја“ и њихов џеп понајближи, — не надамо се ни од ове анкете никаквом преустројству у корист и спас народа. Само променом система у свим правцима могла би донети и потребу обавезног осигуравања, а све дотле биће таква преустројства прост крпеж и трпеж.

Поред свег тога, обазрећемо се у своје време на рад те анкете и донећемо резултат тих преговора. **ш.**

Поучимо се и ми што год и од Руса.

Нема још ни двадесет година да у свој Русији не беше још ни једне штедионице.

Пре 18 година основана је прва, а сад их имаде по званичном извештају руског министарства финанција већ 4530.

Ни Руси не умедоше и не знадоше од почетка штедити. Зато им и не успеваше штедионице први десетак година, али онда се тргоше — баш по руски. Види се, и у њих заиста поучна слика за све Словене а нарочито за нас Србе. Види се колики се грдни успеси постићи могу, кад се један народ тргне, кад се мале своте постојано прикупљају и концентришу. Први година расле су уштеде једва са 9—14 милиона рубаља годишње, а данас су већ на 50 милиона годишње изишле и у ово години веће на грдну суму од 700 милиона рубаља (2000 милиона круна) нарасле. Чеси су пре 30 година почели штедити и своје народне чисто ческе заводе оснивати, па су до сад у њих неки 700 милиона форината чески народни уштеда скупили. Да се није почело не би било ових успеха, јер да није народу дата прилика да штеди, све би те суме потрошене биле. Први година успева свака таква установа тешко и споро, а кад народ схвати замашај и важност штедње, онда се свуд успева и напредује живо.

И у Русији било је и од пре а има и сад и други завода и банака, које су се и тамо — као и у Ческој и у свима земљама јако под немачко-чивутским утицајем затекле. — Чеси су се отели, Руси се нагло отимају, а сад се руска влада нарочито заузела да — свуд где треба а нема — подупире систематски оснивање за почетак макар и мањи али самостални народни завод, па нема сумње, да ће и тај потхват као све у Руса грандиозно успети.

Истина, ми нисмо ни Руси ни Чеси, нити смо у Русији ни у Ческој, али штедити умедоше — а умеду донекле и сад још — и Срби.

Мука ти је основати свуд где треба а нема, за почетак макар и мањи српски завод — као што је већ у многим местима, — где макар неколико честити и заузети Срба има — са успехом и учињено. — У те српске заводе треба да се скупљају и скупе сви српски капитали, све српске уштеде па да се види, какви ће Срби већ после 10—15 година смишљена и својског рада изгледати.

Угарски Румуни су пре 27 година баш с малим почели, па имају данас већ преко 50 милиона круна у својим чисто народним новчаним заводима на окупу. Срби су без икаква система, организације, ослона, до сад неки 45 милиона круна у своје српске новчане заводе — које још као српске заводе сачуваше и одржаше — сакупили, а шта можемо тек од сад — рецимо за 27 година — постићи, ако се и у нас смишљено и својски радило буде, као што се последње време почело радити.

Немачка могла је само својом економском организацијом (по варошима и селима) онако одскочити и успети, па су чак и Немци код нас у Угарској, — који се као народ и не рачунају — мирно, тихо и постојано своју економску организацију успешно провели, па ће тако и продужити.

ПОДЛИСТАК.

СЛИКЕ ИЗ БОСНЕ.

Учитељ.

Свршила се служба божја, а иза тога долази сједница општинска. То нису биле редовне сједнице, него су се скупљале према потреби. Та се потреба осјетила, откако је Стеван Радојчић одвео сина у гимназију. Син му је и истина положио пријамни испит, али га је професор запитао, кад у синовљевој свједоџби није видио оцјену из физике: »Зар се у вашој школи не учи физика?« Он није ништа одговорио, јер није ни разумио шта га пита. Запамтио је само ријеч и узбунио читаво Н. кад се вратио како је учитељ незналица, лијенчина итд., јер дјеци не предаје физику

Та је ствар била неколико дана на дневном реду код свих Н. ских грађана. Сад су требали општински оци да као најкомпетентнији даду израза своме мишљењу. Пошто је као предговор расправљена ствар, коју рибу највоље господа општинари, и пошто се већина изјавила у истом смислу као и предсједник — за шарана, прешло се на ствар, која није дала мира Н...ским грађанима — јер они не ће ни у чем да су пошљедњи — и која је узрок данашњој сједници. Неки од општинара били су »за« неки »против« уваћања физике. Од поборника за »за« истицао се један, који је основну школу свршио у окружној вароши и тамо физику учио и на темељу тога хтио ту благодат и у Н. увести. Противно мишљење заступао је један остарији човјек, који није ништа учио, с убједљивим разлогом: »Ни ми нисмо ништа учили, па шта нам фали?« Гласове нијесу бројали, али је изгледало, да обје странке располажу једнаким бројем. С тога су зовнули учитеља, да он као најкомпетентнији међу најкомпетентнијима. изрази стручно мишљење о том предмету. Он га је изразио овим ријечима: »Да остане, браћо, по старом! Шта ће дјеци физика? Она и без ње знају, шта је — лијево, а шта је десно«.

И наша браћа под Турском немају више за учитеље бивше кројаче и кафеције. Босна и Херцеговина су сретне, јер имају тих иначе ријетких ексемплара приличан број.

Ко је томе крив?

Професор Хрват.

Предавао је географију. То му ипак није сметало, да се упушта у расправе језикословне са својим ђацима и да доказује да су Срби од Хрвата украли језик. На тај начин проналазио би »Велико-Србе« међу ђацима, те их или сам рушио или који други професор његове феле.

Једно своје географско предавање почео је ријечима: »Цетиње, велика престоница црногорског владара, има два милиона становника, а у дворцу књажевом нема него четири собе«, а једно историјско предавање почео је овако: »На Балкану се мора створити савез држава на челу с Хрватском и њезином династијом«.

Из његових уста чуо сам за једног детектива: »Честит је то Хрват. Већ је дванаесторици Срба до сада скрхао врат«.

Само толико за сада, као карактеристику хрватске струје у Босни и оног сталежа, који је позван, да буде учитељ омладини.

Ево, шта сте нам криви!

Књижевник.

Започео је, као и сви наши књижевници, с пјесмама и то у — »Голубу«. Мати му, једна простодушна старица, причала је често: »Мој Милан, Бог му добро дао, сједи до поноћи, а пред њим хрпа књига, сад завири у

А Срби задуге ништа не радише већ се само чудише како их сви — потискују.

Али нам се чини, као да се и у нас — макар на том пољу — појмови бистре, као да ће боље бити.

И Срби у Варјашу и Турском Бечеју, Врањеву, засукаше рукаве и основаше сами собом и сами себи своју српску задружну штедионицу.

И тако по примеру остали српски крајева - почеше и Срби у Банату на све стране све више сами о својим потребама бригу водити, своје послове сами свршавати.

У ово последње две три године, основаше Срби све полагано ипак преко двадесет такви чисто српски новчани завода, па како је интересовање опште, потреба прека а време крајње то се и по многим осталим местима договара, спрема удешава, довршава — како где — па се уздамо од сад свуд све бољем српском напретку.

Нови Сад, 8. фебруара.

Посланицима срп. нар. црквеног сабора. Кикиндска „Србадија“ говори о сазиву треће посланичке конференције. Она пише: „Сама ствар и њен развитак налажу народним посланицима, да поново проговоре и то у два правца. Прво: да одбију од себе обеду српскога патријарха као да су они криви што нема сабора. Друго да поново пораде на сазиву сабора, што је и иначе нужно, а тим нужније после тако насртачке енунцијације српскога патријарха. Ми мислимо, да се једно и друго може учинити у посланичкој конференцији и с тога треба сазвати и трећу посланичку конференцију, која би имала да поради у оба горња правца, наравно, онако, како она сама за најбоље нађе.

Ми знамо, да ће бити људи баш из народних редова, који ће рећи, да од тога неће бити никаквих резултата, као што није било ни од пређашњих конференција. Други ће рећи још и то, да на ову конференцију можда не би дошли сви посланици, који припадају нашим опозицијама. Но ми мислимо, да се на то не треба освртати, јер овде је главно то, да посланици испуне своју дужност, па ако буде успеха, то су постигли двоје: испунили своју дужност и помогли су ствари; а ако не буде успеха, не ће бити ни њиховом кривицом, јер су испунили своју дужност. У осталом нека народ позна оне посланике, који ће да издрже у борби до краја. С тога одбор деветорице треба да сазове нову посланичку конференцију, којој остављамо даљу реч.

Дакле на посао!

Кад будемо у току ове недеље писали о нашим автономним приликама, ми ћемо рећи опширније о овом и своје мишљење.

Панчево, 8. (20.) фебруара.

Наше државне школе. У нашој доњоварошкој „српској“ школи, наименован је на место умировљеног учитеља А. Данкуца за учитеља И. Стодола Мађар, који не зна ни речи српски. Ово је почетак, и нема сумње, да ће се ово десити и са осталим Србима учитељима. Код горње варошке школе био је обичај, да на св. Саву, приликом резања колача, по које српско ђаче декламује српску песму, но ове је године и то изостало. Наша деца не само што не смеју у школи ни једне српске речи проговорити, већ и за време одмора при играма у портама српских православних цркава, није им дозвољено српски говорити. Сирота Српчад, кад дођу кући, плашљиво се осврћу и погледају на своје родитеље, не ће ли им забранити, да и код куће српски говоре. Кад наша деца иду улицом, морају поздрављати своје учитеље са: „Kezet csókolom“, па у забуни тако и српске свештенике поздрављају. Грађанство наше све јасније тражи оснивање српских вероисповедних школа и готово је, да у тој цељи поднесе све могуће жртве. Само они, који Панчевом ведре и облаче и који треба да поведу ову ствар, ћуте још као заливени. — Кад би се тицало тога, да осујете рад какве епархијске скупштине, нема сумње, да би у томе били много бржи, заузимљивији и енергичнији.

Српске петиције у троједничком сабору.

Загреб, 5. (17.) фебруара 1900.

Данас у пола једанаест сати прије подне почела је у сабору дебата о познат м захтјевима српскога народа у Хрватској и Славонији.

У јучерашњој сједници говорио је извјестилац саборског одбора за богоштовље и наставу Стева Васин Поповић, „чика-Стева“.

Говор „чика-Стевин“, био је исто тако, кажу, „моменту примјерен“, хладан и кратак. Он се није упуштао у детаљно разлагање српских захтјева. Ограничио се, да прикаже сабору, како је велик материјал у тим петицијама и како је он разноврсан, тако да захтева опсежну — штудију.

Већ два дана од кад су биле оглашене српске петиције биле су саборске галерије дупком пуне и то нарочито омладине српске и хрватске. Но данас су биле тако пуне као никад до сада.

Први устаје да говори **бан.**

Банов говор, изазвао је у саборници буру пљеска од стране народне странке и српског клуба и саслушан је пажљиво у највећој тишини.

Свако је био радознао, шта и како ће бан говорити послије онога свога говора у прорачунском одбору, који је захтјеве српске одбио тако енергично, као што ни у једној прилици досада. А може се рећи, да је он нарочито посљедњих година гледао, да разори илузије српског народа о свом „српском“ расположењу. Па шта видимо? Суштина онога, што је бан говорио у прорачунском одбору остала је иста. И ако у другој форми бан је прихваћајући предлог одбора за богоштовје и наставу ипак исто онако енергично одбио српске захтјеве. Док је у прорачунском захтјеву одбио узакоњење српске заставе са мотивацијом, да он то сматра питањем осјећаја и да мисли препустити времену уређење тога питања, данас је изјавио, да он радикалне захтјеве ни српске ни хрватске стране не ће примити, а да је за њега и застава српска један од таквих српских радикалних захтјева о том нема сумње.

Данас сам јасно видио а с тим можемо сада бити на чисто, да је бан у питању заставе заузео нама посве неповољно становиште и да га се мисли трајно држати. Стајалиште то састоји у том, што бан познаје у земљи само једну заставу, државну, а то је хрватска. Поред ове он никоју другу законом признати не ће. Односно пак српске хоће да има потпуно слободне руке, те да поступа од прилике до прилике, да је брани или не, како кад, како гдје.

Односно српских вјероисповједних школа, бан је и у прорачунском одбору, и данас у сабору једнако љубазно упозорио српски народ, да му нико не смета да негује своје вјероисповједне школе, гдје год хоће. А порезу, који би ради тога мјесто у земаљску касу имао у касу таквих српских школа, давати мудро је пређутао бан, као и прије њега Чика - Стева и остали српски посланици. Резултат је исти као и у прорачунском одбору, усљед Милекићеве интерпелације.

Једино поље, на ком бан мисли промијенити досадањи положај Србаља је поље конфесионалних односа наше цркве. Но и то да му се остави до 3 године времена.

Пошто је бан изговорио своју изјаву и пошто му је српски клуб пљескао тако одушевљено, као да је обећао свим српским захтјевима удовољити, дао је предсједник Васа Ђурђевић ријеч **дру Брешћенском,** предсједнику коалиране опозиције. Овај је у име саборског клуба коалиране опозиције прочитао познату изјаву.

Та тешким стилом и прилично замотано састављена изјава не бави се образлагањем свога садржаја. Коалиција не ће ни расправљати о предлогу ни гласати, а зашто, то не каже. Онај пасус: стојећи на темељу хрватског државног права и народног јединства, и ако каже много шта, ипак не каже зашто су у овом питању пасивни. Но по њиховим расположеним лицима и злурадим погледима чини се као да су и данас препустили ову кост народној странци, да се она мучи шњом.

Толико сам разабрао, да су се нарочито у овој прилици обзораши дали капацитирари од праваша, те се је међу њима сасвим изгубило оно начело, којег су обзораши дуго држали. што су наиме признавали Србе као народ. Ова изјава данас признаје само хрватски народ у Хрватској и од свих српских петиција дозвољава само питање наших конфесионалних односа.

Послије Брешћенског изјавио је **Миле Старчевић,** у име чисте странке права, стојећи на стајалишту негације Српства, да одклања све петиције и предлог одборов, шта више и ћирилицу, за коју каже, и ако је писмо хрватско, Хрвати су је давно оставили те се служе латиницом.

Др. Томашић прихватио је лијепим речима предлоге одборове.

Др. Јован Шевић бранио је у свом говору српски клуб и полемизирао са радикалима. Овај говор не треба озбиљно узети, он је канда говорио само за Шевићеве бираче.

Једина свјетла тачка цијелог данашњег дана је говор **др. Поточњака.** Стојећи на становишту јединства народног, Срба, Хрвата, Словенаца и Бугара, он је бранио и оправдао све српске захтјеве осим два. Казао је, да се Срби боре за елементарна права. Зихтјев Србаља на катедру српске хисторије не оправдава са свога начелног становишта, са којег оправдава само катедру историје читавог комплекса словенског југа, кога назива народом јединственим. Богословски факултет одбија такођер, јер богословија није знаност, те не спада на свеучилиште.

Ове све конзеквенције из начелног гледишта др. Поточњака су добро повучене, али ми знамо, да не ће доћи до катедре историје бугарске, хрватске, српске и словенске, пак би право било, да и он тражи, да макар српска буде поред хрватске. Богословија није знаност! Али кад је католичка, ваља да је и православна.

У осталом, утисак данашњег дана је, да смо присуствовали свечаном погребу српских захтјева. Погреб ће се наставити у понедјељак. Говориће Егерсдорфер, Шумановић и, и, и, — — Машић.

Н. С. К.

Политички преглед.

Из угарског сабора. У последњој седници угарског сабора говорио је посланик Авг. Пуљски о народносном питању. Пуљски је члан Тисине групе. Говорио је, да народносно питање није политичке природе, него административне природе. — Шта ми мислимо о овом неу-

---

једну па нешто напиши, па у другу па опет напиши«. Ето тако су се створили они стихови с потписом М.! Он је сам често причао хвалећи се: »Синоћ сам двије пјесме по двије китице до један сат по поноћи саставио«. Свој рад наставио је пјевајући по другим листовима и издавајући посебне књиге посвећене том и том Н.. ском грађанину.

Једном је читао у некаквој критици, да ми немамо још савршене драме. Он је препео да испуни ту празнину у српској литератури, и написао је не једну, него десет драма. »Чудна ми чуда!« говорио је често. »Написати једну драму много је лакше, него десет пјесама. Треба само особе да говоре«. А што се то кога тиче, ако особе и најгоре бесмислице говоре?! У једно вријеме добио је чак вољу, да сам игра у својим драмама. Откако су га другови почели исмјехивати ради догађаја при игрању једне његове трагедије (лежећи »убијен« узвикнуо је »палите бенгалску ватру!«) изгубио је за драмске комаде вољу и одао се — приповјетки

Узми садржај ма какве туђе приповјетке, натрпај колико год можеш турских ријечи, и ето приповјетка из босанског живота!

Чујемо, да се сад о петогодишњици свог плодног књижевног и десетогодишњици трговачког рада смјера фотографирати у сто ексемплара, направити карте са својим ликом и разаслати о свим уредништвима и свим српским књижевницима (да не би као пок. Бранко остао без правог лика) и прећи па поље — књижевне критике.

Немојте се чудити, ако до године изађе какво дјело из медицине или астрономије с његовим потписом.

Наша књижевна критика, премда се иначе хвали строгошћу, не само да трпи, него и подржаје оваке шарлатане, — ваљда према општој политици ласкања свега оног, што из Босне долази — као да народу босанско-херцеговачком иде у прилог, да поред пролетаријата из осталих струка има и — књижевника

* * *

Кукавна Босно! Тебе мазе они, који су позвати да те бичем ударају ради многобројних погрешака твојих синова — мази те наше јавно мнијење, а бичем те удара онај, који је позват, да те мази — наша управа.

Учитељ и слуга измијенули су своје улоге.

Кад ли ће, мајко, окренути на боље?

Номос.

месном назору, то смо већ рекли недавно, кад смо говорили о „беседама“ др. Полита где нађосмо исту ту мисао. Даље је говорио Пуљски, да народности треба помагати културно и економски, треба их подићи и задовољити. Треба им положај у Угарској тако омилити, да и не помисле, да им може икад бити боље у другој држави, где су њихови суплеменици, но што им је овде. Онда ће бити решено народносно питање. А против агитатора, треба поступити најстрожије и т. д. — Овако говори Пулски данас. Док је његова странка била на влади, не видесмо од тог његовог програма ни речи. Видесмо само гањање народности. А шта видесмо под овом владом? Неке анкете, које хоће насељавање као утук, против народности, чујемо претње против агитатора . . . Све је то, на курјака вика, а лисице једу месо.

Преговори у Аустрији између Чеха и Немаца нису прекинути, али им није осигуран успех. Прашка политика у свом чланку под насловом: „добри изгледи“ вели, да изгледи нису одвише сјајни, ал ни одвише неутешни.

Рат између Енглеске и Транзвала.

Поред заносног одушевљења, које је завладало Лондоном, стигоше две новије вести врло кобна садржаја. Прва вест вели, да су Бури пресекли пут енглеској аријер гарди Да су том приликом заробили велики број Енглеза и запленили велике чопоре волова. Друга пак вест јавља: Бурски генерал Делареј продр'о је за леђа војске Робертсове, пресекао је спољну везу Френшову, одузео му је сву храну и муницију. Делареј стоји југо-источно од Јакобстала и прети за леђи генералу Робертсу. Бурски командант Принслов штити Блемфонтен. Јака одељења Кронжове војске покушавају да потисну Робертса северно према утврђеним висовима.

Ове две вести бацају врло јасну слику на брзо и ненадно ослобођење Кимберлеја. Оне све више расветљују, да су Бури и ту вешто спремили клопку, и да је Френш упао у њу, као оно што су упали генерали Булер и Метијен. Ослобођење Кимберлеја све се више преображава у пораз, који ће се канда са свим створити катастрофом код Кимберга.

Да је ово доиста вероватно, сведочи и најновија вест из Брисела, која јавља, да су у бурским војеним круговима врло добро расположени. Они тврде, да је свршен чин, да је Робертс потпуно одсечен од операцијоног базиса. Генерал Кронж заузео је врло утврђен положај на путу у Блемфонтен и тај положај га омогућава, да задржи целу Робертсову војску. Најближи дани расветлиће тактику Кронжову у свом њеном сјају.

Да је положај енглеске војске врло незгодан, то је јасно. Између Френшове аријер-гарде и Кели Кенове авангарде створише Бури непробојан зид и поред тога је Френш још изгубио сву рану. Блемфонтен брани генерал Принзор, генерал Делареји стоји на југо-истоку Јакобстала, док је од Коленза стигла на реку Рит јака бурска војска и одмах ударила на аријергарду Робертсову. По томе Бури са севера, истока и југа у полукругу све више притискују енглеску војску, која се само сјајном победом може спасти из ове клопке и отворити себи пута у Блемфонтен.

Из Лондона јављају, да су Бури све висове југо-источно од Кулфонтена посели и тамо се јако учврстили. Исто тако и код Рилкопа.

У Капу на крајњем левом крилу бурском код Дортрехта дошло је до борбе. И енглески извештаји јављају, да су Бури напустили Дортрехт. Ова борба без сумње стоји у свези са тим, да су Бури за то напустили Дортрехт, што су напали Молтено-Штеркштром.

Из Јакобстала јављају, да енглески генерал Кели-Кени који је појачан шотском бригадом, гони Буре који се повлаче према Блемфонтену. Још не зна за правац, којим се повукао генерал Кронж. На успостављању железничке везе између Кимберлеја и Модер-Ривијера поново се ради.

Још јављају из Јакобстала, да је генерал Френш напустио Кимберлеј, да би појачао војску, која иде за Кронжом. По најновијим вестима, Бури се налазе у близини Крипкралсдрифта.

Како Бури умеју да се утврде, најбоље сведочи извештај, који је стигао у Лондон, када је енглеска војска заузела напуштени логор бурски код Магерсфонтена. У том се извештају вели: Позиције су биле ванредно добро утврђене, дубоки и дуги опкопи тако су начињени, да се велика одељења војске могла у њима кретати потпуно заштићена. Више редова бодљикавих жица осигуравале су од сваког изненађења, а звонцад, која су утврђена на мрежама, жица одавала би и најмањи покрет непријатеља.

Генерал Робертс, кад је ступио на ораншко земљиште издао је проглас на Буре. У њему их он позива да се поврате својим домаћим мирним радовима. Енглеска не води рат против њихове народности, са којом је од толико година живела у најбољој љубави, већ само против њихове владе, која је на зло пострекавана с поља, ради против интереса свога народа и изазвала је велико огорчење, када је упала у енглеско земљиште. Још Робертс у своме прогласу упућује мирољубиве Буре, како да се владају, у случају да их енглески војници нападну. Но та упута Бурима није потребна, као што је и проглас потпуно излишан.

Из Натала јављају, да је између десног крила Булерове војске и Бура дошло до борбе. Борба се води између Коленза и Шивелеја, на бреговима Хланхаве, где су бурска утврђења. Булер сам лично предводи борбу, и како енглеске вести јављају са успехом, јер је његова војска посела Хусарски брег. Јасно се види, да је Булеров задатак, да задржава бурску војску у Наталу, и спречи је, да оде у помоћ својој браћи на западном бојишту. Колико ће у томе успети, то ће се за најкраће време показати.

Српско народно позориште.

У недељу 6. фебруара, гледали смо: „Ђидо“, слика из сеоског живота с певањем и играњем. Написали Ј. Веселиновић и Д Брзак. Музика од Дав. Јенка.

Да у »Ђиди« нема друго (а скоро и нема друго) до ли оних дивних песама и онај оригиналан пети чин, па би га већ то одржавало на нашој позорници. И овога пута је »Ђидо« напунио кућу, па чак и један део ложа, што је велика реткост, јер за бога, и то је била представа — за народ.

Г. Добриновић вратио се са лечења и ступио овог вечера први пут — у овој сезони — пред новосадску публику. Кад се у улози Максима појавио на позорници, публика га је бурно поздравила, исказујући тиме своју радост, што види овог вредног и омиљеног глумца и опет на позорници.

Песме су ишле лепо и приказ је био добар. И гђца Туцаковићева и г. Добриновић, морадоше поновити своје песме, нарочито изазивању г. Добриновића једва беше краја

Г. Лукић је веома лепо приказао Маринка сељака, а г. Тодосић је изнео у Јовану сељаку такође са реалистичком верношћу један други сељачки тип.

Г. Спасић, који је био исписан као Здравко, поболео се, и у последњем часу, предузео је његову улогу г. Поповић. Ни по чему се није видело, да је г. Поповић ненадно ускочио у ту улогу. Глумио је са свим добро, и то је, према изненадним приликама, веома похвално по њега. Ако још у Здравковој улози пише, да Здравко има обичај, да говори мало кроз нос, онда се још једаред клањамо. — Али ми смо уверени, да ће се г. Поповић одучити од тога. Било би штета, да то не учини, као и да се не одучи од веома брзог и према томе неразумљива изговарања у појединим моментима.

Спомињемо гђу Добриновићку, која је приказивала Љубицу. Истичемо, да су и остали, у мањим улогама, били на свом месту, па прелазимо на г. Мађарића, који је као гост приказивао Милића.

Г. Мађарић је почетник. А у певању је показао, да има доста пријатан, осредан глас. Т. ј. ту је материјал, али му још недостаје свака школа. Много му смета, што се већ навикао, да при певању непрестано трепће очима, те човек мора да и сам затвори очи, кад хоће да донесе суд о његову гласу, да га оно трептање не заведе на неправедно оцењивање.

Згодно време.

На саборској галерији сабора Хрватске и Славоније било је последњих дана пуно света, нарочито српског. Ја сам сва три дана седео у близини двеју лепих Српкиња. Оне су сестре; старија је по свој прилици удата, а млађа још девојче.

Један посланик, члан српског клуба, обилазио их је тамо сваки дан и после седнице пратио кући

— Лепо, одржале сте реч дошле сте! рече им први дан.

— А како не би дошле кад смо обећале?

— А где је госпођа стрина? И она је рекла да ће доћи.

— Пардон, бранило ју је девојче. Она је рекла да ће доћи, ако буде згодно време.

— Па?

— Па каже, ветар је.

Другог дана се говор мал те не поновио.

— А камо гђе стрине? питаше посланик.

— Ако допусти време, доћи ће зацело сутра. Данас је облачно.

Кад је трећег дана, при крају седнице, дошао господин посланик да посети женскиње, није имао ни кад да пита: — Камо госпође стрине?

Младо девојче нападе га с очију: — Мој господине, па то је срамота, што сте тамо доле урадили са српским захтевима. То је толико, колико ништа!

Посланик се смешио. — Шта вам пада на ум? Све ће то бити. Само сад није згодно време.

Девојче се расрди.

— Ама, ваљда не мислите сушити на авлији чаршаве, па да вам треба згодно време. Кажите ви мени: Кад није згодно време гладнога нахранити, превити некоме рану, исправити погрешку, ослободити неког окова?..

— Али Милче! караше ју старија сестра.

— Шта Милче?! Немој се претварати пред господином, кад и ти мислиш као и ја Та, та су господа као и наша стрина. Чекају згодно време. Да је по њој и њеном обећању, никад ја не бих видела сабора. Него си ти хтела да дођеш са мном озбиљно, па смо ето и дошле. А ти српски захтеви неће видети овог сабора исто као и стрина, јер су их господа осудила, на згодно време. О, о, мени немојте ништа да говорите. Знам ја шта је то, кад стрине кажу: Зацело! Само ако буде згодно време! . . .

Господин посланик оног дана није отпратио женскиње до куће.

Вести из места и са стране.

О укидању биљеговине. Како из Будимпеште јављају, министар финансија поднеће краљу још у току овога месеца на највишу потврду законски предлог у укидању штемпларине на огласе и календаре.

Српски конзул у Русији. Из Београда одлучно побијају вест, као да су сви српски конзули у Русији дали оставке. И своде ту вест на то, да је само српски конзул у Москви дао оставку и то из личних разлога.

Разговарање с министром. Ово дана је протестанско књижевно удружење имало своју скупштину, на којој је обавило и изборе. Тој скупштини председавао је министар трговине Хегедиш. Том приликом је један од чланова изнео, дал се не би могла добити олакшица на железници за управни одбор. Хегедиш се на то благо смешио и рече: „Па добро молим, поразговараћу у тој ствари са министром трговине.“ По себи се разуме, да ова молба не ће бити одбијена.

Забава. 12. (24.) фебр. т. г. одржаће се у дворници „Царице Јелисавете“ игранка, која се приређује у корист новосадског филијалног друштва црвеног крста у земљама св. круне Угарске. Улазница од особе 3 круне. Почетак у 8 сати.

Изгорело позориште Из Париза јављају, да је прошле недеље потпуно изгорело „Театр Тријалон“.

Освећење румунске цркве у Панчеву. Читамо у панчевачком „Веснику“: „Шта може шака људи да уради, кад хоће да ради, то су показали овдашњи Румуни. Мало с брда, мало с дола, искупише се њих 5—6, 7—7 и 9—10, па основаше овде у Панчеву самосталну црквену општину и купише лепу кућу и претворише ову у богомољу, и сад у прошлу недељу је осветише. Приликом том служила су три свештеника, прота из Новог Села и по један парох из Омољице и Овче. Света је било понајвише са стране. Истога вечера била је румунска „беседа“ код „Пеликана“. Публике је било мало, и што је било, дошло је махом из околине; али за први пут је ипак доста било. Иначе им је „беседа“ добро испала, и лепа крајцара на фонд за подизање румунске цркве у Панчеву пала. Они раде!“

Породица митрополита Фирмилијана. Г. Јоца Ешкутовић, пише нам из Беле Цркве: У штованој „Застави“ сам читао, како лажљиво напада бугарски лист „Народна Заштита“ на скопског многозаслужног митрополита г. Фирмилијана. Назива га разбојником, који је зато и постављен, што му је и отац био разбојник; вели, да он купи око себе српске разбојнике и хајдуке и облачи их у одело свештеничко и т. д. Пошто сам ја знао оца митрополита Фирмилијана, допустите да изнесем ово: Блаженоупокојени отац његов, по имену Лаза Дражић, из села Бановаца у Срему, близу Земуна дошао је у Белу Цркву 1837. године, као чизмарски калфа и тражио себи радње, а добио је посла код мог покојног оца Раше Ешкутовића. Ту је он провео три године као поштен, веран и ваљан радник. Ја сам у оно доба имао 10 година и школу сам похађао. Сада пак 72. годину бројим и доживео сам, да могу доста тачан и истинити доказ за мога, онда званог браца-Лазу Дражића посведочити. Отац митрополитов имао је у Белој Цркви још једног старијег брата, Миту Дражића. Он беше по занату ћурчија, частан и родољубив Србин, те је као занатлија за његово узорно владање награђен од мађистрата грађанском повељом. Исти мајстор-Мита, то је отац опште познатог родољуба и ватреног Србина Нике Дражића, а имаде још једног брата, који се у Пожаревцу у Србији налази, а није тако, како га бугарска блудна „Народна Заштита“ оцрњује и описује оца г. Фирмилијана. Боже, опрости му и упути га, да зна, шта ће у свој лист писати, а не да напада на невине и праведне људе. — Да је г. Фирмилијан од такове разбојничке и хајдучке породице, не би у Кијев доспео, где је највише духовне науке свршио и у монашки чин ступио и до тог високог положаја уздигао се. Дао би бог, кад би и ми више такових калуђера имали, могли би се с њима дичити и поносити.

Јака зима у Русији. Из Петрограда јављају, да у средњој, источној и северној Русији, као и у земљама на источном мору влада врло јака зима. У Риги је пре два дана била хладноћа 27, а у Петрограду 25 гради.

Енглеска осетљивост. Из Будимпеште јављају о овом занимљивом догађају. Једна овдашња књижара изложила је била много т. з. „анзихтскарата“ које доносе слике о догађајима на јужно-афричком бојишту. По себи се разуме, да слике нису ласкаве по Енглезе. И ово је толико повредило осетљивост енглеског генералног конзула у Будимпешти, да је послао једног од млађих својих у речену књижару са молбом, да кад већ не може енглески генерални конзул да забрани продају тих карата, а оно нека их књижара не излаже на углед. Услужни књижар није хтео још већма да вређа осетљивост Енглеза и уклонио је те карте из свог излога.

Шпијун у француској војсци. Како јављају француске новине, ушло се у траг једноме шпијуну у министарству поморске војске. Чиновник је учинио некоректности према страној држави, а та је Транзвалска држава. Он је у јануару писао писмо енглеском посланику и овом понудио, да му изда неке документе, који се односе на тајну мисију, што их је њему др. Лид, заступник транзвалске републике поверио. А то ће учинити за 25 хиљ. франака. Један лист вели, да је том чиновнику име Филипе, и да је заплетен у многе сличне афере. Филипе је побегао у Енглеску.

Прилози на срп. нар. позориште. У 24. бр. „Заставе“ изишао је списак прилога за срп. нар. позориште, у којем је случајно изостало име родољупкиње из Земуна, гђе Христине удове Ем. Лаушевићке, која је приложила 4 кр. 20 п. Овим то исправљамо.

Кратке вести. У Пуста-Толмачу, у Бихарској жупанији посвађали се Цигани свирачи у једни сватови. Ангели разбије бегеш Курпашу. Овај оног изазове на двобој. Решили су, да буде двобој са батинама. Ангели погођен батином у главу сруши се и остаде мртав. — У Араду покушали су неки крадљивци, да харају у варашкој кући и на пошти. Ушли су унутра, али не могоше вертхајмове касе обити. — У Паризу је ових дана пао снег, дебео 6 центиметара. Сутра дан почео се кравити. — Један гурман се овако заваравао: Кад ми нестане апетита, ја помислим у себи, да сам читаво по дана лупао камење, и одма ми прија јело. — У околини Пјаченце у средњој Италији појавили су се чопори курјака, које је мећава стерала са планина. Многе овце у селима пале су им као жртве, а пет пастира раздрли су курјаци. — У Костендилу је Стаменка, жена Тодора Димитрова, родила четворке мушке. Заиста велика плодност у гладној години. — Онај Арнаутин Мустава, који је убио јесенас члана турска државна савета, Цевад бега, сина великога везира, осуђен је на смрт. — У једном месту код Берлина један трговац узме у службу слушкињу ових дана. Њој се место није допало, па је хтела да одлази, али је господар није хтео да пусти. Да би се осветила, слушкиња баци шаку стаклених трепова у корито, у коме су хтели да купију дете од 10 недеља дана. Исти дан изнесе она чоколаду, у коју је усула витриола. На то је пријавише полицији и она на испиту признаде своју злу намеру.

Трговина.

НОВИ САД, 8. (20.) фебруара. Пшеница прве квоће фор. 7·10—— н. Пшеница средња ф. 7·— до — н. Пшеница лакша роба фор. 6·50—80 н Паполица ф. 6·— до — Јечам нови ф. 5·20—— Зоб ф. 4·60—5 Кукуруз у зрну нови фор. 4·40—60 стари у зрну ф. ——— нови у клипови ф. ———

Маст 46 фор. Сланина сува 48 фор. дебела 48 фор. Све од 100 килограма

Свињи угојени тешки	31—33 нов	живе мере
„ средњи	28—30 нов.	
„ лаки	26—27 нов	

Све од 1 килограма.

Теоци	26—30 нов. по клгр
Јагњци	5—12 фор. по пару
Овци	——— фор. по пару

Стање воде под Новим Садом.

7. фебруара било је	4·04	мет.
8 фебруара било је	4·04	мет

*

Званичне забелешке будимпештанске берзе.

7. (19.) фебр. 1900.

Пијаца је била са свим мртва. Како млинови нису хтели никако да купују, то су предавци били принуђени да обале цену са 10 потура. Укупни промет био је 16.000 мет. центи А међу овим и 5000 центи српског жита.

Пшеница банатска, стара, каквоћа по хектолитру од 75 до 81, цене од 50 килограма од 7 круна 50 пот. до 8 круна; потиска стара, каквоћа по хектолитру од 75 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 65 пот. до 8 кр. 20 п.; пештанска, стара, каквоћа по хект. од 76 до 81, цена од 50 килограма од 7 кр. 55 пот. до 8 круна; бачка, стара какв. по хкл. од 73 до 75, цена од 50 кр. од — кр. — п. до — кр. п.

Раж прве врсте, цена од 50 кгр. од 6 кр. 30 п. до 6 кр. 40 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 65 п. до 5 кр. 70 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 5 кр. 35 п. до 5 кр. 45 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 4 кр. 75 п. до 5 кр. 10 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. — пот. до 12 кр. 50 пот.

Проја, од 5 кр. 30 п. до 5 кр. 80 п.

Маст, 50 кгр. 50 кр. 50 п. до 51 кр. — п.

Сланина, 50 кгр. 43 кр. — п. до 44 к. — п.; сушена 48 кр. — пот. до 49 кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 15 кр. 50 п. до 27 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 18 кр. до 18 кр. 50 п. српски пекмез 16 кр. до 16 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

7. (19.) фебр. 1900.

Дукати	11 кр. 43 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 27 п
Угарска златна рента (од 100 круна)	98 кр. 50 п
Угарска крунска рента	94 кр. 15 п.
Аустријска златна рента	99 кр. 85 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.)	118 кр. 15 п.
10 фунти стер. мењачки курс у Лондону)	242 кр. 50 п.

Најновије вести.

Из сабора Хрватске и Славоније.

У понедељак довршена је дебата о српском питању и предлог одборов усвојен је већином гласова. Осим Стеве В. Поповића, који је као известилац одбора говорио је од Срба само још Илија Машић. Говорио је о српским привилегијама и заступао поглавито равноправност српске православне цркве са католичком. Да би Срби то постигли, рекао је, да српски народ станује у земљама, где наша монархија гаји „сферу својих интереса“. Зато је у прилог монархије, да задовољи захтеве овоземних Срба. (Лакше ће онда и остале Србе везати за сферу својих интереса.) Заступник Егерсдорфер доказује да има Срба, а тврди, да нема оног дела хрватског народа, који припада српској патријаршији. Српску заставу није потребно узаконити, јер није узакоњена ни хрватска; то се само по себи разуме. Референт С. В. Поновић бранио је Србе уопште, доказивао изводима из петиција лојалност Срба, порицао, да Срби хоће да буду држава у држави, али се чувао, да брани српске захтеве. Није ни могао, јер је он узео да брани предлог, да се све преда влади на милост и немилост.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 8. фебруара.

Колесберг. Бури су напали на железничку станицу у Ренсбургу, сукобили се са две енглеске кумпаније. Заробили су све енглеске војнике осим тројице. Многобројнија енглеска војска приморала је за тим Буре да се повуку. Ови су посели онда све висове код Ритфонтена и Енглези не могу да их оданде потисну.

Лондон. Доњи дом примио је накнадни кредит за војску уз бурни и енергични протест ирских националиста против рата.

ПОЗИВ

У СЕДНИЦУ УПРАВНОГ ОДБОРА ДРУШТВА

„РАДА“

ЗА ИЗДАВАЊЕ СРПСКИХ КЊИГА И НОВИНА

Овим се по §. 33. друштвених правила, г. г. чланови управног одбора овог друштва позивају у седницу управног одбора, која ће се одржати у Руми, у недељу, **дне 16. (28.) фебркара ове год. у ½12 сати пре подне** у просторијама гостионице код „Зеленог Венца“, а са овим

ДНЕВНИМ РЕДОМ:

1.) Извештај о одобреним правилима и предлог да се иста штампају;
2.) Предлог о штампању деоница;
3.) Избор перовође одборског и благајника друштвеног, и
4.) Евентуални предлози.

Примећује се, да чланови надзорног и књижевног одбора по §. 36. друштвених правила, могу одборским седницама присуствовати, без права решавања.

У Руми, 6. (18.) фебруара 1900.

Др. Жарко Миладиновић
председник
управног одбора деоничарског друштва
„РАДА“.

Продаја појединих бројева „Заставе“ на железничким станицама.

Извештавамо наше штоване читаоце, да се од сада редовно могу добијати поједини бројеви „Заставе“ за сад на овим железничким станицама: Будимпешта, (источна и западна железничка станица), Суботица, Нови Сад, Земун, Сегедин, (на главној станици и Сегедин Рокуш), Темишвар, Вршац, Сомбор, Вел. Кикинда, Вел. Бечкерек, Брод, Винковци, Загреб, Даљ, Сења, Фијума. Поједини бројеви „Заставе“ добијаће се на станицама тамо, где и све остале новине. Наши путници треба само да их траже. Поједини бројеви стају на свима тим станицама 6 новч.

ОГЛАСИ.

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

ПЕТРА ЕМ. ЛАУШЕВИЋА

У ЗЕМУНУ

ПОТРЕБУЈЕ 46 2—2

једног помоћника.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.